

Postanowienie z dnia 13 sierpnia 2002 r.

I PZ 62/02

Sąd okręgowy rozpoznaje skargę o wznowienie postępowania od wyroku oddalającego apelację jako sąd drugiej instancji. W takiej sytuacji niedopuszczalne jest zażalenie na postanowienie sądu apelacyjnego oddalające wnioski o wyłączenie sędziów sądu okręgowego.

Sędzia SN Józef Iwulski.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 13 sierpnia 2002 r. sprawy z powództwa Jana D. przeciwko Przedsiębiorstwu Produkcyjno-Handlowemu „M.” Spółce z o.o. w G. o odszkodowanie w przedmiocie wniosku o wyłączenie sędziów na skutek zażalenia powoda na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 14 stycznia 2002 r. [...]

o d r z u c i ł zażalenie.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 11 lipca 2000 r. [...] Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku z siedzibą w Gdyni oddalił apelację powoda Jana D. od wyroku Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Gdańsku z dnia 30 marca 2000 r. [...], w sprawie przeciwko pozwanemu Przedsiębiorstwu Produkcyjno-Handlowemu „M.” Spółce z o.o. w G. o odszkodowanie.

Pismem z dnia 5 stycznia 2001 r. powód wniósł o wznowienie postępowania i „przeniesienie procesu poza rejon Apelacji Gdańsk zgodnie z Art. 44 kpc”. Powód zarzucił, że nie otrzymał zawiadomienia o terminie rozprawy w drugiej instancji. Wniosek o „przeniesienie sprawy” uzasadnił „oczywistymi powiązaniem reprezentującej stronę pozwaną kancelarii prawniczej z wymiarem sprawiedliwości w Gdańsku”. Powód wywodził, że „należy wykluczyć wszystkich sędziów Apelacji Gdańsk”. Na wezwanie Sądu, w piśmie z dnia 19 lutego 2001 r. powód wyjaśnił, że wniósł „o przeniesienie procesu poza rejon Apelacji Gdańsk zgodnie z Art. 44 kpc poprzez

wyłączenie wszystkich sędziów Apelacji Gdańsk". Kolejnym pismem, które wpłynęło w dniu 5 marca 2001 r. powód wyjaśnił, że „wyłączenie dotyczy wszystkich sędziów Apelacji Gdańsk. Oznacza to, że wniosek dotyczy nie tylko sędziów VII Wydziału Pracy tylko wszystkich w ramach Apelacji Gdańsk”.

Postanowieniem z dnia 14 stycznia 2002 r. [...] Sąd Apelacyjny w Gdańsku oddalił wniosek powoda o wyłączenie sędziów. W uzasadnieniu stwierdził, że wszyscy sędziowie Sądu Okręgowego w Gdańsku złożyli oświadczenia, w których stwierdzili, że nie łączy ich ze stronami lub ich przedstawicielami żaden stosunek osobisty, który mógłby wywołać wątpliwość co do ich bezstronności.

Na to postanowienie powód wniósł zażalenie, które Sąd Apelacyjny w Gdańsku przedstawił Sądowi Najwyższemu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności należało rozważyć, czy na zaskarżone postanowienie przysługuje zażalenie. Kwestię tę należy rozstrzygnąć negatywnie i stwierdzić, że zażalenie jest niedopuszczalne. Dlatego też Sąd Najwyższy nie rozważa, czy wniosek powoda spełniał wymagania pisma procesowego, a jeżeli nie spełniał, to czy jego braki zostały usunięte i czy wobec tego w ogóle prawidłowo nadano pismu powoda bieg procesowy jako wnioskowi o wyłączenie sędziów (por. uzasadnienie uchwały z dnia 6 marca 1998 r., III CZP 70/97, OSNC 1998 nr 9, poz. 132; postanowienie z dnia 23 września 1965 r., II PO 5/65, NP 1966 nr 4, s. 525 z glosą W. Siedleckiego; orzeczenie z dnia 21 listopada 1957 r., 1 CO 27/57, OSPiKA 1958 nr 5, poz. 141; orzeczenie z dnia 10 listopada 1958 r., 3 CO 20/58, OSPiKA 1959 nr 7-8, poz. 208; postanowienie z dnia 20 stycznia 1995 r., II PO 1/95, OSNAPiUS 1995 nr 11, poz. 138). Sąd Najwyższy nie analizuje też merytorycznej zasadności zaskarżonego postanowienia (w tym także nieważności postępowania przy jego wydaniu - art. 379 pkt 4 w związku z art. 50 § 3 k.p.c.; por. orzeczenie z dnia 26 stycznia 1959 r., 2 CR 1271/57, OSN 1960 nr 1, poz. 28).

W kwestii dopuszczalności zażalenia Sąd Najwyższy zważył, że po ukształtowaniu w procedurze systemu trzyinstancyjnego (według stanu po nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 24 maja 2000 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania

cywilnego, ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz ustawy o komornikach sądowych i egzekucji, Dz.U. Nr 48, poz. 554) dopuszczalność zażaleń w procesie uregulowana jest w art. 394 k.p.c. co do zaskarżenia postanowień (zarządzeń) sądu pierwszej instancji oraz w art. 393¹⁸ k.p.c. co do zaskarzania do Sądu Najwyższego postanowień sądu drugiej instancji. Który z tych przepisów należy zastosować zależy więc od tego czy zaskarżono zażaleniem postanowienie sądu pierwszej, czy drugiej instancji.

W postanowieniu z dnia 28 września 2001 r., I PZ 57/01 (dotychczas niepublikowane), Sąd Najwyższy uznał, że na postanowienie sądu apelacyjnego rozpoznającego jako sąd przełożony wniosek o wyłączenie sędziów sądu okręgowego, rozpoznającego sprawę w pierwszej instancji (art. 52 § 1 k.p.c.) w części oddalającej wniosek, przysługuje zażalenie do Sądu Najwyższego (art. 394 § 1 pkt 10 k.p.c.), do którego nie stosuje się art. 393¹⁸ k.p.c. Sąd apelacyjny rozpatruje bowiem taki wniosek w zastępstwie sądu pierwszej instancji (por. uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 21 lutego 1972 r., III CZP 76/71, OSNCP 1972 nr 9, poz. 152 i uchwała z dnia 6 marca 1998 r., III CZP 70/97, OSNC 1998 nr 9, poz. 132). Pogląd ten należy podzielić, co prowadzi do wniosku, że gdyby Sąd Okręgowy w Gdańsku rozpatrywał sprawę jako sąd pierwszej instancji, to na zaskarżone postanowienie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku przysługiwałoby zażalenie na podstawie art. 394 § 1 pkt 10 k.p.c. Gdyby natomiast Sąd Okręgowy rozpoznawał sprawę jako sąd drugiej instancji, to na podstawie tego przepisu zażalenie byłoby niedopuszczalne (por. uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 8 czerwca 1988 r., III CZP 16/88, OSNCP 1989 nr 1, poz. 6).

Powód złożył skargę o wznowienie postępowania od wyroku sądu okręgowego oddalającego jego apelację. Występujący w sprawie problem polega na ocenie, czy rozpoznając taką skargę o wznowienie postępowania, sąd okręgowy działał jako sąd pierwszej, czy drugiej instancji. W tym zakresie w literaturze wypowiedane są różne poglądy (por. J. Jagieła: Środki zaskarżenia w postępowaniu ze skargi o wznowienie, Przegląd Sądowy 2000 r. nr 11-12, s. 96-114 i wskazane tam publikacje). Kontrowersje wynikają przede wszystkim ze stwierdzenia, iż zgodnie z art. 406 k.p.c. do postępowania ze skargi o wznowienie postępowania stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu przed sądem pierwszej instancji. Jednakże nie oznacza to, że sąd rozpoznający skargę o wznowienie postępowania należy uznać za sąd

pierwszej instancji, gdy postępowanie dotyczy skargi o wznowienie postępowania od wyroku sądu drugiej instancji i skargę tę zgodnie z art. 405 k.p.c. rozpoznaje sąd, który wydał taki wyrok. Wręcz odwrotnie z art. 406 k.p.c. wynika, że przepisy o postępowaniu przed sądem pierwszej instancji stosuje się tylko odpowiednio i to o ile dalsze przepisy dotyczące skargi o wznowienie nie stanowią inaczej. Skarga o wznowienie postępowania stanowi bowiem niewątpliwie środek zaskarżenia, co jednoznacznie wynika z art. 405, 409, 412 § 2 i 414 k.p.c., w których jest mowa o zaskarżonym wyroku. Nadto rozpoznanie skargi następuje w granicach jej podstaw (art. 412 § 1 k.p.c.), a sposoby rozstrzygnięcia (art. 412 § 2 i 3 k.p.c.) są charakterystyczne dla rozpoznania środka zaskarżenia. Oznacza to, że postępowanie wywołane wniesieniem skargi o wznowienie postępowania stanowi dalszy ciąg postępowania zapoczątkowanego wytoczeniem powództwa (por. orzeczenie z dnia 12 kwietnia 1937 r., C.III. 3278/36, Zb.Urz. 1938 r. poz. 252; orzeczenie z dnia 8 listopada 1935 r., C.II. 1284/35, Zb.Urz. 1936 r. poz. 208; postanowienie z dnia 2 grudnia 1965 r., II CZ 100/65, OSNCP 1966 nr 5, poz. 87; postanowienie z dnia 8 maja 1981 r., I PZ 17/81, nie publikowane). Ewentualne wznowienie postępowania prowadzi do ponownego rozpoznania sprawy począwszy od tego momentu, od którego postępowanie dotknięte było wadą, stanowiącą podstawę wznowienia postępowania. Jeżeli więc skargą o wznowienie zasadnie zaskarżono wyrok sądu drugiej instancji, to wznowienie postępowania oznacza niejako powrót do tej fazy postępowania (rozpoznania apelacji). Jeżeli skargę o wznowienie postępowania rozpoznaje zgodnie z art. 405 k.p.c. sąd wyższej instancji, to działa on jako sąd drugiej instancji, także w fazie oceny dopuszczalności skargi. Nie można bowiem przyjąć, aby co do dopuszczalności skargi o wznowienie postępowania orzekał on jako sąd pierwszej instancji, a po wznowieniu (połączeniu badania dopuszczalności wznowienia z rozpoznaniem sprawy - art. 411 k.p.c.) jako sąd drugiej instancji.

Prowadzi to do wniosku, że Sąd Okręgowy w Gdańsku przy rozpoznaniu skargi powoda o wznowienie postępowania od jego wyroku oddalającej apelację, działał jako sąd drugiej instancji. Sąd Apelacyjny w Gdańsku wydał więc zaskarżone postanowienie w zastępstwie Sądu Okręgowego, czyli również jako sąd drugiej instancji. Ocena dopuszczalności zażalenia nie może więc nastąpić na podstawie art. 394 § 1 pkt k.p.c., lecz należy jej dokonać według przesłanek art. 393¹⁸ k.p.c. Zgod-

nie z tym przepisem zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje tylko na postanowienia sądu drugiej instancji odrzucające kasację oraz postanowienia kończące postępowanie (jedynie w sprawach, w których przysługuje kasacja, niepodlegających zaskarżeniu na podstawie art. 392 k.p.c. oraz niewydanym po rozpoznaniu zażalenia). Nadto warunkiem dopuszczalności zażalenia jest zachowanie przymusu adwokacko-radcowskiego (art. 393¹⁸ § 3 w związku z art. 393² k.p.c.). Zażalenie powoda jest więc niedopuszczalne, choćby dlatego, że nie dotyczy postanowienia kończącego postępowanie w sprawie (powód nie zachował też przymusu adwokacko-radcowskiego, a nadto należy zauważyć, że nie wyjaśniono, czy w sprawie przysługuje kasacja ze względu na wartość przedmiotu zaskarżenia).

Z tych względów zażalenie podlegało odrzuceniu na podstawie art. 373 w związku z art. 393¹⁸ § 3 i art. 397 § 2 k.p.c.

=====